

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ЕТИКИ (5–6 КЛАСИ, НУШ)

**Ужгородський ліцей ім. Августина Волошина Ужгородської міської ради
Закарпатської області
2026/2027 навчальний рік**

1. Нормативна основа

Оцінювання результатів навчання учнів 5–6 класів з етики здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту».
2. Закону України «Про повну загальну середню освіту».
3. Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
4. Наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
5. Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».
6. Чинної модельної навчальної програми «Етика. 5–6 класи» та розробленої на її основі навчальної програми, за якою працює заклад освіти.

Оцінювання ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному, особистісно орієнтованому підходах, принципах поваги до людської гідності, свободи думки, рівності та недискримінації.

2. Загальні підходи до оцінювання

Оцінювання результатів навчання з етики спрямоване на визначення рівня сформованості етичної компетентності учнів, їхньої здатності розуміти моральні норми й цінності, аналізувати життєві ситуації, обґрунтовувати власні судження та приймати відповідальні рішення.

Основними завданнями оцінювання є визначення здатності учнів:

- розуміти основні етичні поняття;
- пояснювати значення моральних норм і цінностей;
- розрізняти моральні та неморальні вчинки за обґрунтованими критеріями;
- аналізувати життєві ситуації морального вибору;
- пояснювати мотиви й наслідки людських учинків;
- розуміти значення людської гідності, чесності, справедливості та відповідальності;
- висловлювати власні моральні судження;
- аргументувати власну позицію;
- поважати погляди та переконання інших людей;
- конструктивно спілкуватися;
- співпрацювати з іншими;
- розуміти причини конфліктів і пропонувати способи їх мирного розв'язання;
- виявляти емпатію в аналізі життєвих ситуацій;
- усвідомлювати значення доброчесності;
- застосовувати етичні знання в повсякденному житті.

Оцінювання здійснюється за **12-бальною шкалою**, якщо саме таку шкалу визначено освітньою програмою та відповідними рішеннями педагогічної ради ліцею.

3. Основні результати навчання

Група результатів. Добробут. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення добробуту

Предмет «Етика» орієнтований насамперед на досягнення результатів, пов'язаних з етичною поведінкою, взаємодією з іншими людьми, відповідальним вибором та особистим і суспільним добробутом.

Для предметного оцінювання в межах цієї групи використовуються такі змістові напрями.

3.1. Розуміння моральних норм і цінностей

Оцінюються:

- знання основних етичних понять;
- розуміння моральних норм;
- пояснення значення добра, справедливості, чесності, відповідальності;
- розуміння людської гідності;
- здатність розрізняти моральні цінності;
- наведення прикладів морального вибору;
- пояснення значення моральних норм у суспільстві.

3.2. Аналіз морального вибору та відповідальності

Оцінюються:

- розпізнавання моральної проблеми;
- аналіз життєвих обставин;
- визначення можливих способів дій;
- пояснення мотивів учинків;
- прогнозування наслідків рішень;
- обґрунтування морального вибору;
- розуміння відповідальності за власні рішення;
- здатність розглядати ситуацію з різних позицій.

3.3. Культура спілкування та взаємодія

Оцінюються:

- знання правил етичного спілкування;
- розуміння значення поваги;
- уміння вислуховувати співрозмовника;
- аргументоване висловлення думок;
- розуміння причин конфліктів;
- пошук способів мирного розв'язання суперечностей;
- здатність до конструктивного діалогу;
- розуміння значення співпраці.

3.4. Етична поведінка в суспільстві

Оцінюються:

- розуміння правил співжиття;
- знання принципів взаємоповаги;
- усвідомлення відповідальності перед іншими;
- розуміння значення доброчесності;
- аналіз прикладів дискримінації та несправедливості;
- пояснення значення толерантності;

- розуміння важливості допомоги іншим;
- здатність обґрунтовувати етичні рішення.

Ці змістові напрями призначені для організації предметного оцінювання і не становлять окремих обов'язкових груп результатів Державного стандарту.

4. Загальні рівні результатів навчання

Рівень	Бали	Узагальнена характеристика
Початковий	1–3	Учень розпізнає окремі моральні поняття, називає прості правила поведінки, відтворює елементарні відомості та аналізує нескладні ситуації переважно за допомогою вчителя.
Середній	4–6	Учень розуміє основні моральні норми, пояснює значення етичних понять, аналізує типові життєві ситуації за зразком, висловлює прості судження та визначає окремі наслідки вчинків.
Достатній	7–9	Учень переважно самостійно аналізує моральні ситуації, пояснює мотиви й наслідки вчинків, аргументує власну позицію, порівнює можливі рішення та формулює обґрунтовані висновки.
Високий	10–12	Учень демонструє глибоке розуміння етичних проблем, самостійно аналізує моральні дилеми, розглядає різні позиції, аргументує рішення, прогнозує наслідки та формулює змістовні, самостійні висновки.

Наведена таблиця є предметно адаптованим узагальненням рівнів оцінювання. Повні загальні критерії за кожним балом визначено наказом МОН № 722.

5. Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

5.1. Усні відповіді

Оцінюються:

- правильність і повнота відповіді;
- розуміння етичних понять;
- використання відповідної термінології;
- здатність пояснювати моральні норми;
- наведення прикладів;
- розуміння причин і наслідків учинків;
- логічність висловлювання;
- аргументованість суджень;
- самостійність формулювання висновків.

5.2. Аналіз життєвих ситуацій

Оцінюються:

- правильність розуміння ситуації;
- визначення моральної проблеми;
- аналіз обставин;
- розуміння позицій учасників;
- визначення можливих способів дій;
- прогнозування наслідків;
- обґрунтування власного рішення;
- здатність розглядати альтернативні позиції;

- формулювання висновків.

Високий рівень виконання передбачає здатність учня самостійно аналізувати ситуацію, враховувати різні обставини та аргументувати власний моральний вибір.

5.3. Моральні дилеми та ситуації вибору

Оцінюються:

- розуміння сутності моральної дилеми;
- визначення суперечності між цінностями;
- аналіз можливих рішень;
- розуміння мотивів учасників;
- прогнозування наслідків;
- урахування прав та інтересів інших людей;
- логічність аргументації;
- здатність пояснювати власну позицію;
- самостійність висновків.

Оцінювання не залежить від збігу особистої позиції учня з поглядами вчителя. Враховуються обґрунтованість, послідовність і здатність критично осмислювати моральну проблему.

5.4. Етичні дискусії та обговорення

Оцінюються:

- розуміння теми;
- правильність використання етичних понять;
- чіткість висловленої позиції;
- аргументованість суджень;
- наведення прикладів;
- здатність аналізувати контраргументи;
- уміння вислуховувати інших;
- поважне ставлення до різних поглядів;
- логічність висновків.

Під час оцінювання не допускається зниження балів за погляди, переконання чи особистий світогляд учня.

5.5. Робота з текстами морально-етичного змісту

Оцінюються:

- розуміння змісту тексту;
- визначення моральної проблеми;
- характеристика вчинків персонажів;
- пояснення мотивів поведінки;
- визначення моральних цінностей;
- аналіз наслідків учинків;
- формулювання власного ставлення;
- аргументованість висновків.

Для роботи можуть використовуватися притчі, оповідання, життєві історії, уривки літературних творів, історичні приклади та інші тексти морально-етичного змісту.

5.6. Письмові роботи та етичні есе

Оцінюються:

- відповідність змісту темі;
- розуміння моральної проблеми;

- правильність використання понять;
- логічність і послідовність;
- самостійність суджень;
- аргументованість позиції;
- використання прикладів;
- змістовність висновків;
- дотримання вимог до конкретного завдання.

Мовна грамотність враховується відповідно до мети роботи, але не повинна переважати над оцінюванням етичного змісту та сформованості відповідних компетентностей.

5.7. Рольові ігри та моделювання ситуацій

Оцінюються:

- розуміння запропонованої ситуації;
- правильність визначення проблеми;
- уміння аналізувати роль і позицію учасника;
- добір доречних способів спілкування;
- обґрунтування запропонованого рішення;
- здатність пояснювати можливі наслідки;
- розуміння принципів взаємоповаги;
- уміння аналізувати результати змодельованої ситуації.

Участь у рольових іграх організовується з урахуванням психологічного комфорту учнів. Особисті переживання не є об'єктом оцінювання.

5.8. Робота в парах і групах

Оцінюються навчальні результати, які виявляються через:

- розуміння спільного завдання;
- здатність висловлювати пропозиції;
- аргументування позиції;
- уміння враховувати різні погляди;
- конструктивне обговорення;
- пошук спільного рішення;
- виконання визначеної навчальної ролі;
- представлення результатів;
- формулювання висновків.

Оцінюється індивідуальний внесок учня в досягнення навчальної мети, а не його особистісні риси або рівень товариськості.

5.9. Тестові та письмові діагностувальні завдання

Оцінюються:

- правильність розуміння етичних понять;
- знання моральних норм;
- розпізнавання моральних проблем;
- здатність аналізувати ситуації;
- розуміння причин і наслідків учинків;
- визначення альтернативних способів дій;
- аргументованість висновків.

Завдання можуть передбачати вибір відповіді, установлення відповідності, аналіз ситуацій, короткі й розгорнуті відповіді, обґрунтування морального рішення.

Кількість завдань, їхня складність і порядок оцінювання визначаються для конкретної роботи та повідомляються учням до її виконання.

5.10. Навчальні проєкти та творчі роботи

Оцінюються:

- відповідність роботи темі;
- розуміння морально-етичної проблеми;
- достовірність використаної інформації;
- добір прикладів;
- самостійність;
- аргументованість висновків;
- творчий підхід;
- практична значущість результатів;
- якість представлення;
- дотримання академічної доброчесності.

Формами роботи можуть бути презентації, плакати, комікси, соціальні проєкти, пам'ятки з культури спілкування, аналіз моральних ситуацій та інші навчальні продукти.

6. Особливості оцінювання етики в 5 класі

У 5 класі оцінювання спрямоване на формування початкового розуміння моральних норм, цінностей та правил взаємодії.

Оцінюються:

- розуміння понять добра і зла, чесності, справедливості, відповідальності;
- пояснення правил спілкування;
- розуміння значення поваги;
- розпізнавання моральних ситуацій;
- аналіз учинків персонажів;
- визначення можливих наслідків поведінки;
- уміння наводити приклади;
- розуміння значення дружби;
- аналіз нескладних конфліктних ситуацій;
- формулювання простих моральних суджень.

Особлива увага приділяється розвитку здатності учнів пояснювати власну думку й аналізувати життєві ситуації.

7. Особливості оцінювання етики в 6 класі

У 6 класі оцінювання спрямоване на поглиблення розуміння моральних цінностей, розвиток уміння аналізувати поведінку людей та приймати обґрунтовані рішення.

Оцінюються:

- розуміння моральних норм і цінностей;
- аналіз моральних дилем;
- пояснення мотивів людської поведінки;
- розуміння особистої відповідальності;
- визначення наслідків учинків;
- аналіз відносин у колективі;
- розуміння принципів справедливості;
- розпізнавання проявів дискримінації;
- визначення способів конструктивного розв'язання конфліктів;
- аргументування власної позиції;

- повага до різних поглядів;
- формулювання самостійних висновків.

Конкретний зміст оцінювання визначається чинною навчальною програмою ліцею.

8. Види оцінювання

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється з метою відстеження навчального поступу учнів, виявлення труднощів та надання конструктивного зворотного зв'язку.

Можуть використовуватися педагогічне спостереження, усні коментарі, рефлексія, самооцінювання, взаємооцінювання та аналіз виконаних завдань.

Формувальне оцінювання передусім використовується для підтримки навчання та розвитку вмінь морального міркування.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на визначених етапах освітнього процесу для встановлення рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Учитель добирає інструменти оцінювання відповідно до навчальної програми.

Тематичне оцінювання

Тематичне оцінювання здійснюється за потреби на підставі поточних результатів, тематичних робіт або їх поєднання.

Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми не є обов'язковим.

Семестрове оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється з урахуванням результатів навчання, досягнутих учнем протягом семестру, відповідно до чинних рекомендацій МОН. За результатами семестру виставляється **одна оцінка з етики** за умови використання 12-бальної шкали.

Якщо педагогічна рада ухвалила рішення про застосування шкали «зараховано / незараховано», результати фіксуються відповідно до цієї шкали.

Річне оцінювання

Річне оцінювання здійснюється відповідно до чинного порядку на основі результатів навчання протягом навчального року та встановленої для предмета шкали оцінювання.

9. Принципи об'єктивності, недискримінації та поваги до особистості учня

Оцінювання результатів навчання з етики здійснюється на засадах об'єктивності, справедливості, неупередженості, прозорості, недискримінації та поваги до людської гідності.

Не підлягають оцінюванню як навчальні досягнення:

- релігійні переконання учня;
- особистий світогляд;
- політичні погляди;
- сімейні обставини;
- матеріальне становище родини;
- особисті переживання;
- темперамент та індивідуальні риси характеру;
- небажання розкривати приватну інформацію.

Під час дискусій оцінюються знання, логічність міркувань, якість аргументації та здатність аналізувати різні позиції, а не відповідність поглядів учня переконанням учителя.

Не допускається публічне порівняння учнів за рівнем «моральності» або використання оцінювання для навішування характеристик на особистість дитини.

Учень має право на повагу до своїх переконань, конфіденційність особистої інформації та конструктивний зворотний зв'язок.

10. Нормативні та методичні документи

1. **Державний стандарт базової середньої освіти**, постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. **Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»:**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-26>
3. **Наказ МОН від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»:**
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultataiv-navchannia-uchniv-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity?v=6a8420819f7e7>
4. **Модельна навчальна програма «Етика. 5–6 класи» (Пометун та ін.):**
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Mo-del.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Etyka.i.kursy.moral.spryam/Etyka.5-6-kl.Pometun.ta.in.14.07.pdf>
5. **Роз'яснення МОН «Оцінювання в 5–9 класах НУШ: відповідаємо на запитання»**, зокрема щодо етики та предметів морального спрямування:
<https://mon.gov.ua/news/otsiniuvannia-v-59-klasakh-nush-vidpovidaiemo-na-zapytannia>
6. **Роз'яснення МОН від 18.08.2026 щодо спрощення процедур оцінювання:**
<https://mon.gov.ua/news/mon-sprostylo-protsedury-otsiniuvannia-v-bazovii-shkoli>